

Povídání o Břehu

Ogaři z Dolní Jasenky si tenkrát před válkou nic lepšího ani nemohli přát. Tak prima, bezvadný, byl ten jejich „Břeh“. Kus romantické přírody hned za chalupama. Zhýbalův Břeh. Jak se jen ukázala chvilka volna, hned se letělo do Břehu. Ven, za kamarádama, do přírody.

Strmá stráň nad potokem, propletená zkroucenými kořeny habrů, buků a lísek, trčícími kameny a skalkami, břidlicová suť, sem-tam sotva znatelná pěšinka. Sráz až dolů k vodě, místy i nebezpečně příkrý. „.....Pozor! Tady tu průrvu musíš přeskočit!.....Dobře se chyt' haluze, ať nesjedeš po zadku dolů do šutru!Bacha, nepuť se!.....“. A nad tím vším zelený baldachýn, husté koruny stromů.

Habry, ty jsou tu jeden vedle druhého, rovné i křivé, pružné. Lojza po nich dovede cestovat z koruny do koruny, z jednoho konce Břehu na druhý a ani nešlápne na zem. Včera dopoledne, jak měl volno z práce, dovedl se usadit v těch hustých větvích a dokonce si tam aj chvíli zdříml. I taková je Břehová romantika.

To bezstarostné mládí!

No, řekněme po pravdě – skoro bezstarostné. Povinnosti bývaly, to ano, a někdy větší než dnes, i všelijaké starosti, jenomže ve čtrnácti, v osmnácti se to bere jaksí jináč. Práce doma kolikrát nebrala konce: „.... Podaj to a ono – a honem! Dones mycákem trávu a podestel jim! Přisekni dřeva a dones ke kamnom! Skoč do obchodu, flaška na petrolej je v síni na polici! A u stařenky utři dlážku – a lesti to odflákneš jak posledně, tož si ňa nepřej! A učil pojď sem, spravíme plot za kolňu!.....“

A někdy ty starosti!:

Sem-tam poznámka ze školy, nebo nemilý vzkaz od mistra v učení, jó, bývalo aj dusno. Později někdy něco neklaplo v zaměstnání....anebo vůbec v životě....Jenomže všechno se úplně změnilo v momentě, jak se sedlo ve Břeže k ohénku.

Jaryn dnes přišel s kytarou, a tak Slávek honem skočil pro mandolínu a už se muzicírovalo a pozpívalo. Jarynův baryton to vždycky začínal. Sedělo se až do tmy a skončilo to až se doněslo zesponu od chalup: „...Miró – ale hned dom!....“.

V partii byli samí ogaři. Chlapská jízda, cérky sa nebraly. Když už někdy vyjíměčně některá došla, třeba z ředitelových, tak, jen na chvíli – a to už sa hned starší brácha Tonda podmetal okolo, aby měl situaci v merku.

Jednúc o prázdninách, když toho času na Břeh bylo víc, postavila se na skalce pod velikým bukem, zrovna nad strží, taková malá chatka, sotva tak pro dva, a to ještě vsedě. Asi za čtrnáct dní po kolaudaci byl jednúc brzo ráno viděn Tonda, jak se sekerou v ruce odchází z Břehu. A hle – už nebyla chatička, ale hromádka dřeva tak na táborák. No jo, žádný div. Včera tam kdosi, kdo neměl, besedoval trochu dýl. A kůřilo sa tam.

Zhýbalův Břeh je strmý sráz nad potokem Jasenka v místě jedné jeho ostré zákruty, v prostoru mezi Pěti lipkami a studánkou. Dnes je to tam dost jiné, jednak vyparáděné (vydlážděný a osvětlený chodník nad břehem), jednak

bohužel hodně sešlé až schátralé (celý vlastní Břeh).

Ale před těmi asi sedmdesáti roky to bylo nejromantičtější místo široko daleko. Vegetace bohatá, čistá a bujná, sem-tam se našel i hřib. Louky okolo pravidelně sečené, stromy nikdo neničil, odpadky se tam nepohazovaly. A dole potok Jasenka. V kamenitém korytě se splávky, jen málo regulovaný. Vody nebývalo nějak moc, všude se dalo přebrodit. Ale po deštích nebo na jaře to býval silný a dravý proud!

O pstruhy, raky a pijavice i různou plevel rozhodně nebyla nouze. Na ty raky se chodilo navečer se zasmrádlýma slížákama na niti.

Pomalů se vylákal na kraj až do malé vodyášup a byl můj. Jenom bacha na prsty, klepeta měl některý jak zahradnické nůžky.

A ti pstruzi! Na ty byl přeborník Viktor: ruku až po rameno do díry pod

břehem – a že: „....je tam, už ho hladím – ten bude!.....“ A byl.

Ve Břehu měla svůj rajón parta ogarů Dolnojasenčanů. Scházeli se tu

a pobývali, ať bylo horko či chladno, pěkně nebo pluta. Pořád, po celý rok. Samozřejmě kromě zimy, to byl terén pod sněhem a za mrazu neschůdný.

Jaryn, Lojza, Bohuš, Miroš, Lad'a, Slávek, Viktor, Ruda, Tonda a další. Bývalo jich deset – dvanáct, podle životních osudů. S kamarádama bylo pořád o čem povídat: o církách, o sportu, co nového v práci, ve škole či v učení, a co naši doma a co říkal tata. A že co nevidět nás zaberou Němci a že kdoví, jak to všecko bude dál, že budou i zavírat lidi. A že v Anglii prý existuje takové rádio, co přenáší aj obraz, takže můžeš mět doma kino!

Pokecalo se, pozpívalo, někdy večer se šlo třeba do ředitelovy nebo jiné zahrady na angrešt nebo na hrušky. To ale v dobrém, jen aby jim nepřezrály

a nepodléhaly zkáze. A ty písničky bývaly aj trampské, aj o vysokém jalovci

či cestičce v Polance.

V létě se pobývalo víc dole pod břehem u potoka. Aby bylo možno se pořádně okoupat byla za zhlaní pár metrů pod splávkem zbudována hráz.

Z naskládaných kamenů, těsněná drny. Vody tam bylo tolik, že se dal skákat hasič nebo aj šipky s rozběhem. Starší ogaři zajišťovali probírku návštěvníků koupaliště: sem cěrky mohly, ba byly i vítané. Ale cizinci, třeba Hornoměšťané nebo Hornojasenčané, ti si ani nečuchli.

Někdy, uprostřed radovánek, se ozval zlověstný svištivý zvuk: zí..zíí...ú...bum! Listím zponad Břehu proletěl korunami stromů kámen. To se projevil nějaký zhrzený příslušník nepřátelského tábora a samozřejmě ihned vyrazila nahoru ochranka a případ řešila.

Co se týkalo Jasenčanů, mezi horníma a dolníma, v těch dobách nějaká láska moc nebujela. Ne že by vládla vendeta, to ne, ale lepší bylo nelézt si do zelí, jinak to ukazovalo na nějaků facku, či modřinu.

V pošmourných podzimních dnech, když soplilo a třeba už aj se sněhem, to bývalo horší. Ve Břeže bylo mokro, hodně bahna, zima. Třeba takové nedělní odpoledne, když bylo doma všechno udělané a volno, co teď? Někdy se to řešilo odpoledním představením v kině, nebo Jožka pustil ogary do extrovny u Jarošků na kulečník. Ale vždycky to nešlo. A tož otevřené hlavičky přišly na recept: pár metrů za Břehem směrem k Horní Jasence stála (a dodnes tam stojí) Čunkova stodola. Celkem opuštěná, kousek od potoka. Hospodářství měli majitelé na Hrbové. V neděli odpoledne široko daleko nikde nikdo. Jen tak kolem páté navečer došel vždycky někdo s košem nebo s trávniců mycákem pro seno, buď nějaké děcko, nebo stařenka. Nabrali a vůbec nepostřehli, že ve stodole se dějí věci divné: jedna široká deska v zadní stěně je uvolněná, visí jen na horních hřebíkách. Na mlatě probíhají střelecké závody: na sloupě je připíchnutý papírový terč a nějakých ze pět závodníků napříč stodolou se ho snaží trefit. Moc na to není vidět, jen škvírami mezi deskama prosvítá trocha kalného šera, ale je to hendikep pro všechny stejný. Ale hlavně –je zábava a neprší na nás!

„Bacha – už ide!“ zazní najednou výstražný signál. To Franta, který měl právě hlídku u přední stěny, škvírou mezi prkny uviděl, že se jde pro seno. A tak fofrem! Sebrat terč, veškeré krámy, flašky od sodovky či piva, flintu, všechno urovnat a přes uvolněnou desku šup ven. Desku přirazit a sednout na břížek u potoka a jakože se vůbec nic neděje. Časový limit byl přesně stanoven dobou volné chůze asi padesát metrů od cesty ke stodole. Fungovalo to

takto po dvě podzimní sezóny, až sa jednůc stal malérek. Ale o tom třeba negdy jindy.

Jó, eště k té vzduhovce: né, že by patřila nekterému z ogarů, na to žádný neměl. To sa zájemci vždycky v pátek složili po páru korunkách a Bohuš, protože byl už plnoletý, došel do puškařství k panu Zhánělovi a na složenou kauci flintu na nedělu půjčil. Jó – a koupil diabolky.

Jaroslav Gebauer